

7.8.2018

LAUSUNTO Opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotuksesta perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Erilaisten oppijoiden liitto ry

Erilaisten oppijoiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua OKM:n ehdotuksesta ensimmäisen vieraan kielen (A1-kielen) opetuksen varhentamisesta alkamaan perusopetuksen ensimmäisellä vuosiluokalla ja A1-kielen opetuksen lisäämisestä kahdella vuosiviikkotunnilla vuosiluokilla 1 - 2.

Lausunnossa käsitellään ehdotusta ensisijaisesti erilaisten oppijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tutkimusten mukaan noin viidesosalla väestöstä ilmenee jonkinlaisia oppimisvaikeuksia, ja tuen tarvitsijoiden määrä näyttää olevan kasvussa.

Alkuopetuksessa tärkeintä on herättää ja ylläpitää pienissä oppilaisissa **uteliaisuus uusia asioita kohtaan ja oppimisen ilo oivaltamisen ja onnistumisen kautta**. Kysymys on ennen kaikkea opettajan asenteista ja kyvystä huomata oppilaiden yksilölliset valmiudet opiskella ja oppia – vahvuudet ja tarpeet sekä mahdolliset oppimisen haasteet – sekä toteuttaa opetus niiden mukaisesti. Koulu voi kuormittaa pientä oppilasta ja aiheuttaa oppimiselle haitallista stressiä, tai edistää oppimisen motivaatiota ja iloa, jolloin oppimistuloksetkin ovat hyvät.

A1-kielen opetuksen varhentaminen alkamaan ensimmäisellä luokalla on erilaisten oppijoiden näkökulmasta, pedagogisesti hyvin toteutettuna, **kielten oppimista edistävä muutos**. Monelle lapselle, jolla on luki- tai muu oppimisvaikeus, perinteinen vieraiden kielten opiskelu on erityisen hankalaa. Vielä ensimmäisellä luokalla lapset ovat kuitenkin vastaanottavaisessa iässä vieraan kielen oppimiselle, kunhan se tapahtuu leikinomaisesti ”kuin itsestään”, ilman suorituspainetta tai virheiden tekemisen ja epäonnistumisen pelkoa. Varhaisessa herkkyyssiässä omaksutut taidot, erityisesti kielen rakenteen ja ääntämisen osalta, luovat hyvät valmiudet myöhemmälle ja vaativammalle kielen opiskelulle.

Opetuksen tulee kuitenkin olla **monikanavaista eli hyödyntää kaikkia aisteja** samoin kuin lapsille luonteenomaisia oppimisen tapoja: leikkimistä, liikkumista, kokeilemista, kyselemistä, yhdessä tekemistä ja tutkimista ja toinen toiselle opettamista. Kielen opetus ja opiskelu voidaan toteuttaa luontevasti myös taito- ja taideaineiden, kuten musiikin, kuvaamataidon ja liikunnan, tai muiden oppiaineiden, kuten vaikkapa matematiikan, yhteydessä.

Riskinä uudistuksen toteuttamisessa on, että vieraan kielen opiskelu jo ensimmäiseltä luokalta lähtien ja siinä lisätty tuntimäärä kuormittaa pientä erilaista oppijaa. Riski on todellinen, koska yleensä ottaen opetustapojen muuttuminen on melko hidasta, ja joidenkin opettajien on vaikeaa luopua perinteisistä opetustavoista ja omaksua uusia. Uudistuksen yhteydessä onkin tärkeää varmistaa, että **kaikilla opettajilla on ymmärrys varhennetun A1-kielen opetuksen tavoitteista ja keinoista**. Opetuksen tavoitteet ja keinot sekä kriteerit tavoitteiden saavuttamiselle tulee määrittellä riittävän selvästi, jotta ne ohjaavat yksittäisten koulujen ja opettajien työtä. Lisäksi tulee

huolehtia riittävästä opettajien täydennyskoulutuksesta, jonka avulla varmistetaan, ettei varhennettu kielen opiskelu aiheuta lapsille osaamattomuuden ja huonommuuden tunteita.

Lisäksi tiedetään, että oppimisen tuki ja erityisopetus eivät tällä hetkellä ole kaikissa kouluissa sellaista kuin niiden tulisi olla. **Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja oppilaiden yksilöllinen tukeminen tulisi saada valtakunnallisesti hyvälle tasolle, mikä lisäisi pienten erilaisten oppijoiden oppimisvalmiuksia ja tukisi heidän opiskeluaan oppiaineesta riippumatta.** Tämä edellyttää erilaiseen oppijuuteen liittyvien sisältöjen lisäämistä sekä opettajien perus- että täydennyskoulutuksessa. Erittäin tärkeää on myös varmistaa, ettei A1-kielen opetuksen varhentaminen, tuodessaan kouluille ja kunnille lisäkustannuksia, aiheuta pedagogisesti perustelemattomia säästöjä muussa opetuksessa tai opetuksen järjestämisessä.

A1-kielen opetus tulee toteuttaa siten, että se tukee kaikkea muutakin oppimista oppimisen ilon, onnistumisten kokemusten ja toiminnallisuuden kautta. A1-kielen opetuksen varhentaminen lisää onnistuneesti toteutettuna erilaisten oppijoiden yhdenvertaisuutta kielten oppimisessa, ja kuten muistiossa todetaan, sen opiskelusta vapauttamiseen ei tule päätyä kuin erittäin poikkeuksellisista syistä.

Muistiossa todetaan, että Euroopan komission (2011) mukaan kieltenopetuksen varhentamisella tuetaan lasten kiinnostusta ja myönteisiä asenteita monikielisyyttä ja monikulttuurisuutta kohtaan sekä vahvistetaan tunnetaitoja ja keskittymiskykyä. Täytyy kuitenkin muistaa, että **tunnetaitojen ja keskittymiskyvyn vahvistumista voi tukea kaikilla oppitunneilla ja kaikessa koulun toiminnassa, ja se on täysin riippuvaista opetuksen tavoista ja koulun vuorovaikutussuhteista** eikä lainkaan oppiaineista tai opetuksen sisältöalueista.

Erilaisten oppijoiden liitto on kansalaisjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää erilaisten oppijoiden yhdenvertaisuuden toteutumista arjessa, opinnoissa ja työelämässä. Liitto on yli 20 vuoden ajan nostanut oppimisvaikeuksiin ja erilaiseen oppijuuteen liittyviä asioita ja kokemuksia keskusteluun ja tuonut erilaisten oppijoiden näkökulmaa esiin yhteiskunnan eri foorumeilla ja verkostoissa. Näiden vuosien aikana Liitto on vaikuttanut tiedon ja ymmärryksen lisääntymiseen erilaisesta oppijuudesta kasvatusta- ja opetusalan ammattilaisten, virkamiesten ja päättäjien sekä yleisesti kansalaisten keskuudessa. Suurin osa Liiton jäsenyhdistyksistä toimii vapaaehtoisvoimin järjestäen alueillaan vertaistukea, ohjausta ja neuvontaa ja koulutusta.